
Advies

Beheerdoelen jachtwildsoorten

Beheerdoelen jachtwildsoorten

Datum van goedkeuring	21/09/2017
-----------------------	------------

Volgnummer	2017 19
------------	---------

Coördinator + e-mailadres	Kathleen Quick, kathleen.quick@minaraad.be
---------------------------	--

Co-auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be
-------------------------	--

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
Krachtlijnen	3
Procesbeschrijving.....	4
1 Inleiding.....	5
2 Wetgeving.....	6
3 Huidige stand van zaken.....	6
3.1 Rapport beheer- en beleidsdoelen INBO.....	6
3.2 Overleg faunabeheerzones everzwijnen	8
4 Aanbevelingen	9
BIJLAGE 1 – BERICHTEN IN DE MEDIA (NIET LIMITATIEF).....	10
BIJLAGE 2 – INTERVENTIES VLAAMS PARLEMENT (NIET LIMITATIEF).....	11
BIJLAGE 3 -WIJZIGING JACHTDECREET 2015.....	12
BIJLAGE 4 – RAPPORT INBO – BEHEER- EN BELEIDSDOELEN WILDSOORTEN IN VLAANDEREN	13
REFERENTIES	14

Krachtlijnen

Binnen de betrokken maatschappelijke geledingen bestaan verschillende meningen over openingstijden, over het al dan niet sluiten van de jacht op bepaalde soorten en over de figuur van de bijzondere jacht. Deze meningsverschillen kunnen aan de oppervlakte komen wanneer zich incidenten of problemen voordoen.

Bij de wijziging van het Jachtdecreet in 2015 werd de verplichte vijfjaarlijkse herziening van de openingstijden in artikel 4, geschrapt, de adviesvraagplicht aan de Minaraad hierover bleef evenwel behouden. In het mede door de SALV onderschreven advies vroeg de Minaraad¹ om het INBO op gestructureerde wijze cyclisch onderzoek te laten uitvoeren over de verschillende jachtwildsoorten, aangezien de Raad het mogelijk achtte dat herzieningen van de openingstijden in de toekomst aan de orde kunnen zijn.

Bij de bespreking in het Vlaams Parlement werd door de minister onder andere gesteld dat *'wetenschappelijke onderbouwing tot de kerntaak van het INBO en het ANB behoort'* en dat *'aan het INBO zal worden gevraagd om voor enkele maatschappelijk relevante jachtwildsoorten, in samenspraak met de betrokken partijen, op een onderbouwde manier voorstellen van dergelijke beheerdoelstellingen uit te werken binnen hun kerntakenpakket'*. Tot op heden gebeurde dit evenwel niet.

De Minaraad beveelt daarom aan om aan het INBO en/of het ANB formeel opdracht te geven om een participatief proces op te zetten om deze voorstellen aan te leveren.

---

¹ MINARAAD EN SALV (2014), p.7 en 8

² VLAAMS PARLEMENT (2015)

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	Nvt.
Naam adviesvrager + functie	Nvt.,
Rechtsgrond van de adviesvraag	D.A.B.M., artikel 11.2.1.
Adviestermijn	Nvt.
Samenwerking	Nvt.
Overlegcommissie	Permanente Werkcommissie Jachtbeleid en werkcommissie Open Ruimte
Vergaderingen: soort + datum	Permanente Werkcommissie Jachtbeleid van 27 juni 2017

In 2016 werd op vraag van de Permanente Werkcommissie Jachtbeleid van de Minaraad op eigen initiatief een project opgestart. Daartoe gebruikte de Minaraad een deel van zijn enveloppe-werking van het INBO voor de wetenschappelijke onderbouwing. Een en ander leidde tot de uiteindelijke opmaak van een rapport³ over hoe men tot dergelijke doelstellingen kan komen. De totstandkoming van dit rapport werd begeleid door de Permanente Werkcommissie Jachtbeleid.

Het rapport werd begin 2017 definitief opgeleverd met het oog op het opstarten van een vervolproces. Op 11 mei besliste het Dagelijks Bestuur van de Minaraad evenwel om dit vervolproces niet in eigen regie op te starten, onder andere vanwege de te hoge tijdsinvestering, maar om een advies aan de Vlaamse Regering over te maken.

---

³ CASAER et al. (2017)

1 Inleiding

- [1] Binnen de betrokken maatschappelijke geledingen bestaan verschillende meningen over openingstijden, over het al dan niet sluiten van de jacht op bepaalde soorten en over de figuur van de bijzondere jacht. Deze meningsverschillen kunnen aan de oppervlakte komen wanneer zich incidenten of problemen voordoen (bijvoorbeeld het roven van kippen, schade aan gewassen of auto's, ...). Deze incidenten zijn legio. Voor een beperkt overzicht van specifieke berichten uit de media (zie bijlage 1). Daarnaast zijn er regelmatig interventies vanuit verschillende partijen in het Vlaams Parlement over aan deze thematiek verbonden onderwerpen (zie bijlage 2).
- [2] Eind 2014 werd de Minaraad om advies gevraagd over een wijziging van het Jachtdecreet. Een van de voorstellen was het schrappen van de verplichte vijfjaarlijkse herziening van de openingstijden in artikel 4, van het Jachtdecreet. De adviesvraagplicht aan de Minaraad hierover bleef evenwel behouden.
- [3] In het mede door de SALV onderschreven advies wees de Minaraad⁴ in eerste instantie op de voor- en nadelen van het opheffen van deze vijfjaarlijkse verplichting. Tevens achtten ze het waarschijnlijk dat herzieningen van de openingstijden ook in de toekomst aan de orde zullen zijn. Daarom bevelen ze aan om het INBO op gestructureerde wijze cyclisch onderzoek te laten uitvoeren over de verschillende jachtwildsoorten en om dit in artikel 4 van het Jachtdecreet op te nemen.
- [4] Bij de besprekingen van deze voorgestelde wijzigingen en het gezamenlijk advies van Minaraad en SALV werd door de minister onder andere gesteld dat *'wetenschappelijke onderbouwing tot de kerntaak van het INBO en het ANB behoort'* en dat *'aan het INBO zal worden gevraagd om voor enkele maatschappelijk relevante jachtwildsoorten, in samenspraak met de betrokken partijen, op een onderbouwde manier voorstellen van dergelijke beheerdoelstellingen uit te werken binnen hun kerntakenpakket'*. Tot op heden gebeurde dit evenwel niet.
- [5] De Minaraad nam reeds in het jaarprogramma van 2016 een project op, getiteld "beheerdoelstellingen voor jachtwildsoorten", dat werd opgevolgd door de Permanente Werkcommissie Jachtbeleid en in samenwerking met het INBO verliep.
- [6] Ter onderbouwing van dit project werkte het INBO op vraag van de Minaraad een rapport uit over een methodiek om te komen tot voorstellen voor deze beleids- en beheerdoelstellingen⁵. Het door INBO opgemaakte rapport wil *"een gemeenschappelijke vertrekbasis schetsen van waaruit met de verschillende belanghebbenden verder kan worden gewerkt aan het tot stand komen van doelstellingen voor het wildbeheer op Vlaamse of lokale schaal"*.

---

⁴ MINARAAD EN SALV (2014), p.7 en 8

⁵ VLAAMS PARLEMENT (2015)

⁶ CASAER et al. (2017)

2 Wetgeving

- [7] Artikel 2 van het Jachtdecreet stelt dat dit decreet “*het verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden beoogt*”.

Artikel 4, eerste lid, is de rechtsgrond voor het bepalen van de jachtopeningstijden en – wijzen en stelt: “*De Vlaamse regering bepaalt, na advies van de MiNa-Raad, voor het gehele of een gedeelte van het grondgebied van het Vlaamse Gewest, voor elke categorie, soort, type of geslacht van wild en voor elke jachtwijze de data van opening en van de sluiting van de jacht.*” Het tweede tot en met het vijfde lid van dit artikel bevatten bepalingen inzake de bijzondere jacht die ten aanzien van bepaalde wildsoorten en in bepaalde gevallen onder bepaalde voorwaarden kan worden uitgeoefend.

3 Huidige stand van zaken

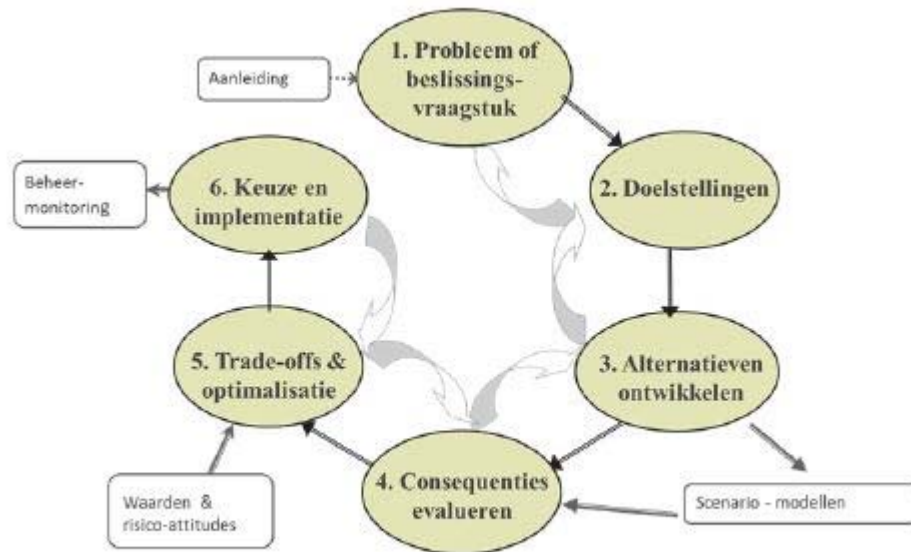
3.1 Rapport beheer- en beleidsdoelen INBO

- [8] Faunabeheer/wildbeheer houdt, net zoals natuurbeheer, beslissingen en keuzes in. Een goede definitie van wildbeheer, van belang om vanuit een gezamenlijke positie te vertrekken, is de volgende: “*the guidance of decision-making processes and the implementation of practices to purposefully influence the interactions among and between people, wildlife and their habitats to achieve impacts valued by stakeholders*”.
- [9] In het rapport worden de essentiële elementen uit deze definitie als volgt opgelijst. Het gaat bij faunabeheer/wildbeheer over (1) het doelbewust proberen te sturen van interacties (2) om impact te bereiken (3) die de belanghebbenden belangrijk vinden. Deze vorm van beheer wordt ook impact-beheer genoemd, omwille van de centrale plaats die impacts innemen in dit concept en gaat dus over het nemen van beslissingen en het uitvoeren ervan, met het oog op het bereiken van vastgestelde doelstellingen.
- [10] Belangrijk om hierbij op te merken is dat er keuzes zullen moeten worden gemaakt, ook al zijn nog niet alle aspecten gekend en blijven er onzekerheden over. Daarom zal het opstellen van doelstellingen vallen onder twee wetenschappelijke domeinen, enerzijds de ecologie (van soorten, leefgebieden, populatiedynamiek, ...) en anderzijds beslissingswetenschap. Het bepalen van doelstellingen is dus een complex proces dat zowel steunt op wetenschappelijke informatie, als het maken van keuzes inhoudt.
- [11] Het door het INBO opgestelde rapport stelt voor om de methodiek van *Structured Decision Making* (SDM) te gebruiken als leidraad voor het beslissingsproces. Deze methodiek maakt het mogelijk om duidelijk te maken op welk moment in het proces waardenkeuzes moeten worden gemaakt en waar, wanneer en hoe wetenschappelijke kennis, inzicht, informatie en instrumenten kunnen ingebracht worden. Aldus kan dit aanzien worden als een manier om op een transparante en reproduceerbare manier tot beslissingen te komen wanneer bij behoevraagstukken wetenschappelijke kennis en waarde-elementen moeten worden

---

⁷ CASAER et al. (2017), p.12

geïntegreerd en wanneer verschillende partijen betrokken zijn bij de besluitvorming en/of de gevolgen daarvan.

Figuur 1: (figuur 3.1. op p.15 rapport INBO): SDM deelt het beslissingsproces op in zes stappen. Dat wordt voorgesteld in het PROACT-schema (naar Runge et al. 2013)

- [12] Het letterwoord PROACT wordt in het Engels gebruikt om de eerste vijf stappen in een keer te benoemen. In het Nederlands zijn deze stappen: probleemomschrijving, doelstellingen, alternatieven, gevolgen/consequenties, trade-offs. Soms kan het daarbij nodig zijn om de vorige stap opnieuw in vraag te stellen, wanneer bij het uitwerken van een volgende stap, blijkt dat bepaalde zaken uit de vorige stap over het hoofd werden gezien.
- [13] Het voordeel van het gebruik van SDM is dat een onderscheid kan worden gemaakt tussen feiten en kennis enerzijds en waardenkeuzes en persoonlijke overtuigingen anderzijds. Het model heeft evenwel ook zijn beperkingen. Zo heeft dit proces weinig kans op slagen indien bij de betrokken partijen niet de wil bestaat om samen te werken en te streven naar het maken van "slimme keuzes". Ook conflicten tussen bepaalde partijen kunnen leiden tot het mislukken van een dergelijk proces of het niet openlijk inbrengen van bepaalde doelstellingen is nefast voor het proces.

3.2 Overleg faunabeheerzones everzwijnen

- [14] Sinds 2006 is het wild zwijn steeds nadrukkelijker aanwezig in Vlaanderen. Dit betekent onder andere omgeploegde weides, vraatschade, kans op overdracht van wildziektes naar varkens en een verhoogd risico op aanrijdingen. Voor het bepalen van een efficiënte en maatschappelijk gedragen aanpak en een populatiedoelstelling, organiseerde het Agentschap voor Natuur en Bos overleg tussen alle betrokken actoren. Voor dit overleg werd Vlaanderen opgedeeld in verschillende faunabeheerzones.
- [15] Deze manier van werken kan beschouwd worden als voorbeeld voor het opmaken van voorstellen van beheerdoelstellingen en –maatregelen op een participatieve manier en als voorloper van de toepassing van SDM in Vlaanderen. Voor een evaluatie op vlak van de geboekte resultaten is het nog te vroeg, maar er kan al wel een voorlopige appreciatie van het proces opgemaakt worden, met name dat een participatieve aanpak kans heeft op slagen, maar enkel onder bepaalde voorwaarden. Er dient tevens op te worden gewezen dat een dergelijk participatief proces behoorlijk wat tijd en capaciteit (i.e. mensen en middelen) vraagt en dat vertrouwen tussen alle aan het overleg deelnemende sectorvertegenwoordigers essentieel is.

4 Aanbevelingen

- [16] De Minaraad stelt vast dat uit verschillende documenten bij de wijziging van het jachtdecreet (zie bijlage 3), de vraag naar het opstarten van een proces om te komen tot voorstellen voor beleids- en beheerdoelstellingen voor jachtwildsoorten kan worden afgeleid.

De Minaraad beveelt daarom aan om aan het INBO en/of het ANB formeel opdracht te geven om een participatief proces op te zetten om deze voorstellen aan te leveren.

- [17] De Raad meent dat men hierbij niet van nul dient te starten en wijst op het basisonderzoek op vraag van de Minaraad⁸ en op de door het INBO opgemaakte rapporten onder andere over houtduiven, patrijs, ree en everzwijnen. Het INBO beschikt dus al over heel wat kennis en heeft de nodige expertise in huis.

Daarnaast zijn er de door het ANB opgestarte participatieve processen in het kader van de everzwijnenproblematiek waarbij de methodiek, beschreven in het onderzoeksrapport, al ten dele wordt toegepast.

Verder wijst de Raad op het interreg North Sea-project 'PARTRIDGE', waarbij door verschillende actoren wordt samengewerkt om onder andere beheermaatregelen voor patrijs te optimaliseren.

- [18] Daarnaast wijst de Minaraad op volgende aandachtspunten die bij de besprekingen van dit onderwerp in de Permanente Werkcommissie Jachtbeleid aan bod kwamen, met name:

- het blijvend en proactief verder inzetten op het verzamelen van de nodige wetenschappelijke kennis;
- het voorzien van een tijdige en volwaardige participatie van alle betrokken actoren (jagers, natuurbeschermers, landbouwers, landeigenaars, bosbouwers, wildhandelaars, ...), zowel bij de opstart en voorbereiding, als bij de uitvoering ervan, met name een evenwichtige samenstelling van een begeleidende werkgroep;
- het belang van een neutrale en in SDM getrainde begeleider (intern of extern);
- het op voorhand uitzetten van het traject en de werkwijze van de werkgroep (o.a. in functie van tijd en middelen en duidelijke omschrijving van beoogd resultaat).

- [19] Afsluitend stelt de Minaraad voor om een terugkoppeling te voorzien over deze opgemaakte voorstellen voor beheerdoelen voor jachtwildsoorten met de Minaraad of opvolger.

---

⁸ CASAER et al. (2017)

BIJLAGE 1 – BERICHTEN IN DE MEDIA (NIET LIMITATIEF)

- 9 juni 2017 - VILT - koeien slaan op de vlucht voor everzwijnen
- 10 mei 2017 – VILT - Everzwijn is niet enkel in Wallonië een bekommernis
- 8 mei 2017 – VILT - 870 everzwijnen geschoten in 2016
- 6 april 2017 – VILT- Leaderproject moet everzwijnenplaag in Kempen indammen
- 6 februari 2017 – VILT- Jacht is te weinig wetenschappelijk onderbouwd
- 27 januari 2017 – VILT -Everzwijnenpopulatie regio Brugge onder controle
- 22 november 2016- VILT - Succesvolle Kempense drijfjacht op everzwijnen
- 10 november 2016 – VILT - Everzwijnen blijven risico voor verkeer en landbouw
- 25 oktober 2016 – VILT - Boerenbond vraagt acties tegen everzwijnen
- 13 oktober 2016- VILT -Boerenbond doet nieuwe oproep om wildschade te melden
- 31 mei 2016 – VILT - Bijzondere bejaging weldra opnieuw toegelaten
- 15 maart 2016 – de Redactie - Boswachters van Bokrijk jagen binnenkort op everzwijnen
- 16 februari 2016 – De Redactie - Elk jaar nog steeds meer dan 11.000 vossen geschoten in Vlaanderen
- 12 november 2015 – De Redactie - Eurostar rijdt everzwijn aan, passagiers nacht vast
- 10 juni 2015 – VILT - Lijdzaam toekijken op duiven zonder bijzondere bejaging
- 26 mei 2015 – VILT - Bestrijding is alternatief voor bijzondere bejaging
- 30 april 2015 - VILT - ABS voorspelt veel gewasschade zonder bijzondere jacht30/04/2015
- 29 april 2015 – VILT - Raad van State vernietigt rechtsgrond bijzondere jacht

BIJLAGE 2 – INTERVENTIES VLAAMS PARLEMENT (NIET LIMITATIEF)

- 9 mei 2017 – Lydia Peeters – Vraag om uitleg over de overlast door everzwijnen en de nood aan bijkomende maatregelen
- 4 april 2017 – Herman De Croo – Schriftelijke vraag over de schade door everzwijn - aangiften
- 17 januari 2017 – Lode Ceyskens - Vraag om uitleg over een beheerplan fauna en flora dat rekening houdt met het edelhert
- 17 januari 2017 – Hermes Sanctorum-Vandevoorde – Vraag om uitleg over afschot- en populatietrends van bejaagde diersoorten
- 9 december 2016 – Piet De Bruyn – Schriftelijke vraag over everzwijnen – illegale uitzettingen
- 8 november 2016 – Lode Ceyskens -Vraag om uitleg over de problematiek van de everzwijnenpopulatie
- 21 oktober 2016 – Lydia Peeters – Schriftelijke vraag over everzwijnen - bejaging en wildschade
- 5 oktober 2016 - Bart Caron, Hermes Sanctorum-Vandevoorde en Elisabeth Meuleman – Voorstel van resolutie betreffende een moratorium op de vossenjacht
- 20 juli 2016 – Tinne Rombouts – Schriftelijke vraag over Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)- Verwerking aanvragen voor bijzondere jacht
- 14 juni 2016 – Bart Dochy - Vraag om uitleg over de schade aan landbouwgewassen door de houtduif
- 14 december 2015 – Piet De Bruyn – Schriftelijke vraag over de vossenpopulatie – stand van zaken
- 20 oktober 2015 – Lode Ceyskens - Vraag om uitleg over bijzondere bejaging en de populatieregulatie van wilde zwijnen
- 30 september 2015 – Lydia Peeters – Schriftelijke vraag over everzwijnenpopulatie - maatregelen
- 12 mei 2015 – Hermes Sanctorum-Vandevoorde - Vraag om uitleg over de nietigverklaring van de bijzondere jacht
- 12 mei 2015 – Lode Ceyskens - Vraag om uitleg over de afschaffing van de bijzondere jacht

BIJLAGE 3 -WIJZIGING JACHTDECREET 2015

Passages uit de verschillende documenten bij de wijziging van het Jachtdecreet uit 2015.

- Nota van Inspectie van Financiën, p.2: *“De Vlaamse regering is niet langer gebonden aan de verplichting om minstens vijfjaarlijks voor elke categorie, soort, type of geslacht van wild en voor elke jachtwijze de data van de opening en van de sluiting van de jacht te bepalen. Nochtans lijkt een periode van 5 jaar voldoende lang om tot een grondige evaluatie over te gaan in het kader van een duurzaam beheer van wildsoorten en hun leefgebieden. Doordat met hiertoe niet meer gedwongen wordt, kan dit een (ongewenst) “status-quo” in de hand werken.”*
- Memorie van Toelichting, p.1: *“De Vlaamse Regering kan ook na de wijziging [met name het schrappen van de vijfjaarlijkse herziening] nog steeds, telkens als zij dat opportuun acht, het openingsbesluit wijzigen. Doordat ze niet meer telkens een volledig nieuw besluit zou moeten vaststellen zou ze zich daarbij telkens kunnen beperken tot het aanpassen wat moet aangepast worden, zonder telkens weer opnieuw alles in vraag te moeten stellen.”*
- Gezamenlijk advies van Minaraad en SALV, p. 7 en 8: *“Met het oog op gefundeerde beslissingen in verband met de bepaling van openings- en sluitingstijden, bevelen de Minaraad en de SALV aan om het INBO op een gestructureerde wijze onderzoek te laten uitvoeren over de verschillende jachtwildsoorten. De Raden stellen in het bijzonder voor om hierbij te werken met een onderzoeks cyclus, ...” en “De Minaraad en de SALV raden tevens aan om deze cyclische onderzoeksinspanning en deze timing te vermelden in artikel 4 van het decreet, ...”*
- Bespreking in het Vlaams Parlement, Stuk 344 (2014-2015) – Nr. 6, p.9 : *“wetenschappelijke onderbouwing tot de kerntaak van het INBO en het ANB behoort’*
- Bespreking in het Vlaams Parlement, Stuk 344 (2014-2015) – Nr. 1, p. 4: *“Zoals door de raden aangegeven, kan een gedegen evaluatie enkel in het kader van duidelijk vastgestelde beheerdoelstellingen voor jachtwildsoorten. Deze beheerdoelstellingen kunnen zowel betrekking hebben op de na te streven populatietrends, verspreidingsareaal, de ecologische rol en impact van soorten, als op maatschappelijke aspecten zoals schade en overlast of ecosysteemdiensten die door de soort aangeleverd worden. Aan het INBO zal daarom gevraagd worden om voor enkele maatschappelijk relevante jachtwildsoorten, in samenspraak met de betrokken partijen, op een onderbouwde manier voorstellen van dergelijke beheerdoelstellingen uit te werken binnen hun kerntakenpakket.”*

BIJLAGE 4 – RAPPORT INBO – BEHEER- EN BELEIDSDOELEN WILDSOORTEN IN VLAANDEREN

https://pureportal.inbo.be/portal/files/12643074/Casaer_Huysentruyt_2017_BeheerEnBeleidsdoelenVoorWildsoortenInVlaanderen.pdf

REFERENTIES

CASAER et al. (2017), Beheer en beleidsdoelen voor wildsoorten in Vlaanderen, INBO, Brussel, 2017

MINARAAD (2013), Advies 2013|025 over het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018, Brussel, 16 mei 2013

MINARAAD EN SALV (2014), Advies 2014|038 over de wijzigingen van het Jachtdecreet, Brussel, 9 december 2014

RAAD VAN STATE (2015), openingstijden

VLAAMSE EXECUTIEVE (1993), Besluit van de Vlaamse Executieve betreffende de jacht in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 1993 tot 30 juni 1998, Belgisch Staatsblad

VLAAMS PARLEMENT (2015), Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn uitgebracht door Lode Ceysens over het ontwerp van decreet houdende de wijziging van diverse bepalingen van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 Stuk 344 (2014-2015) – Nr. 1 en Nr. 6, ingediend op 22 juni 2015 (2014-2015),

VLAAMSE REGERING (2015), Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 28 juni 2013 betreffende de jachtopeningstijden in het Vlaamse Gewest voor de periode van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018, Belgisch Staatsblad,